

عوامل جغرافیائی مؤثر بر قاچاق موادمخدر از مرز استان هرمزگان

محمدحسن جعفریان^۱، علی احتشامی^۲، غلامرضا حسنونند^۳

چکیده

خصوصیات محیطی و ویژگی‌های مکانی از عوامل مؤثر بر ارتکاب انواع گوناگون جرایم محسوب می‌شود؛ به شکلی که فرصت‌های ارتکاب جرم را برای مجرمان تسهیل یا با محدودیت‌هایی مواجه می‌کند. برابر مصوبات قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، نیروی انتظامی مسئول برخورد با هرگونه اعمال مجرمانه‌ای است که در جامعه به وقوع می‌پیوندد؛ این مسئله خود لزوم توجه به ویژگی‌های جغرافیائی را به عنوان متغیری تأثیرگذار در بروز و یا جلوگیری از وقوع جرم ضروری می‌سازد. روند افزایشی کشفیات ۵۵ درصدی مواد مخدر در استان هرمزگان از سال ۱۳۹۰ به بعد، حکایت از تشدید قاچاق مواد مخدر به‌ویژه در مبادی ورودی استان از جمله مرزهای گسترده آبی بین‌المللی و استان‌های هم‌جوار دارد. هدف از این تحقیق شناسایی عوامل جغرافیائی مؤثر بر افزایش قاچاق مواد مخدر و علل تغییر مسیر ترانزیت از شرق کشور به سمت این استان می‌باشد. در این تحقیق با استفاده از روش پس‌رویداد علی، ابتدا ۵۰ مورد از پرونده‌های کشف مواد مخدر در سطح استان بررسی و با برخی از متهمان آن مصاحبه شده است. در ادامه با استفاده از روش‌های پیمایشی، پرسشنامه‌ای حاوی ۲۱ سؤال پنج‌گزینه‌ای در طیف لیکرت تهیه و در میان جامعه آماری این تحقیق به تعداد ۱۰۰ نفر از خبرگان و دست‌اندرکاران مبارزه با مواد مخدر در بخش‌های مختلف استانداری، نیروی انتظامی و صاحب‌نظران دانشگاهی توزیع شده است. پاسخ‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون تی ارزیابی و با نرم‌افزار اس.پی.اس تجزیه و تحلیل شد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که قابلیت‌های طبیعی و جغرافیائی استان از جمله وجود مرز طولانی از یک طرف و اقدامات پیشگیری وضعی در مرزهای شرقی کشور از سوی دیگر، مهم‌ترین عامل مؤثر بر تغییر مسیر انتقال مواد مخدر به سمت استان هرمزگان می‌باشد. علاوه بر این، برخورداری از زیرساخت‌های مناسب و قابل توجه ترانزیتی کالا و خلأهای امنیتی و انتظامی در مسیر شبکه‌های مواصلاتی جذابیت استان را برای این منظور افزایش داده است.

واژه‌های کلیدی

مواد مخدر، قاچاق، جغرافیا، استان هرمزگان

۱. استادیار گروه جغرافیا دانشگاه علوم انتظامی امین: jafarian.2010@yahoo.com

۲. عضو هیئت علمی گروه مبارزه با مواد مخدر دانشگاه علوم انتظامی امین: a.ehteshami@sndu.ac.ir

۳. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول): golam573@yahoo.com

مقدمه

سودآوری و ارزش افزوده قاچاق مواد مخدر موجب شکل‌گیری گروه‌ها و شبکه‌های مافیایی قاچاق شده است. گروه‌ی بودن، برنامه‌ریزی پیچیده، اغراض مالی بسط‌قوی با هدف رسیدن به بالاترین سود، فعالیت در سطوح ملی، فراملی و بین‌المللی، برخورداری از سیستم اطلاعاتی قوی، تلاش برای تحت نفوذ قرار دادن قدرت‌های رسمی برای برقراری ارتباط با عوامل دولتی و دخالت در تصمیم‌گیری‌ها، فرهنگ سازمانی سخت و خشن، بهره‌گیری از حداکثر توان اطلاعاتی و تجزیه‌و‌تحلیلی و شناسایی راه‌های نفوذ انسانی و طبیعی همگی از ویژگی‌های قاچاق سازمان یافته مواد مخدر است.

یکی از مهم‌ترین وظایف تعیین شده نفوذی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در قانون نفوذی انتظامی مصوب ۱۳۶۹ مبارزه با مواد مخدر تعیین شده است. لذا لازم است، با شناخت همه جانبه موضوع قاچاق مواد مخدر ام‌کلن و بستر مناسب را برای مبارزه قاطعانه‌تر و تخصصی‌تر با این پدیده شوم فراهم سازد. در این بطنی پیش‌کش شناخت عوامل جغرافیایی (طبیعی و انسانی) از جمله عوامل ژئومورفولوژیک، راه‌های مواصلاتی، بافت جمعیتی، قومی و مذهبی، تغییرات آب و هوایی و ... که در واقع مؤثر بر نحوه قاچاق مواد مخدر می‌باشند امری لازم و ضروری است.

برای مبارزه با ورود مواد مخدر در یک منطقه، لازم است مبادی ورودی به خوبی شناخته شوند. برای شناسایی عوامل مؤثر بر ورود مواد مخدر به اسلک هرزگان در ابتدا نیاز است عوامل جغرافیایی اعم از عوامل جغرافیایی طبیعی (کوهستان، آب و هوا، دریا، خلیج، جزیره و بیابان، راه‌های مواصلاتی و ...) و عوامل جغرافیایی انسانی (اشتغال، بیکاری، ترکیب قاچاقچیان، نیروهای امنیتی و تجهیزات آنها، اقتصاد و ...) که همگی بر جغرافیای استان هرزگان و استان‌های همجوار حاکم هستند، شناسایی شوند. به نظر می‌رسد قاچاقچیان توانسته‌اند به درستی این مسئله را درک نمایند و با شناخت کامل از آن به اهداف شوم خود برسند.

استان هرزگان به علت همجواری با استان‌های سیستان و بلوچستان و کرمان یکی از دروازه‌های ورود مواد مخدر به داخل کشور محسوب می‌شود. قاچاقچیان از وضعیت جغرافیایی و خلاهای امنیتی موجود در استان استفاده کرده‌اند؛ بنابراین با توجه به این مسئله بر نیروهای انتظامی و نظامی مستقر در آن استان لازم است که به هر طریق ممکن از جمله: کمک گرفتن از علوم زمین به ویژه جغرافیا و شاخه‌های مختلف آن برای شناسایی این شرایط و موقعیت جغرافیایی و اشکال و عوارض موجود در آن اقدام نمایند. تا با این شناخت از محدودیت‌ها و قابلیت‌های جغرافیایی محل مأموریت خود، طرح‌های امنیتی و انتظامی جامع‌تری را تهیه و اجرا نمایند البته شناخت این عوامل، امر قاچاق مواد مخدر را برای قاچاقچیان از یک سو و راه‌های پیشگیری و مبارزه با ورود مواد مخدر را برای نیروهای نظامی و انتظامی تسهیل می‌نماید.

کشور جمهوری اسلامی ایران در همسایگی جنوب شرقی خود با بزرگ‌ترین تولیدکننده مواد مخدر جهان (کشور افغانستان) هم‌مرز می‌باشد، از این رو بیش‌ترین آسیب‌های امنیتی و انتظامی را در راستای پیشگیری و مقابله با این پدیده شوم متحمل شده است. استان هرزگان نیز به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص، داشتن ۱۱۰۰ کیلومتر مرز آبی و قرار گرفتن در کنار سواحل خلیج فارس و دریای عمان از یک سو و همسایگی با دو اسلک سیستان و بلوچستان و کرمان سبب شده که مسیر ورود و ترانزیت مواد مخدر به استان‌های جنوبی، مرکزی و کشورهای حاشیه‌ای خلیج فارس گردد. هم‌چنین در سال‌های اخیر به علت خلاهای امنیتی و انتظامی در سطح دریا و نوار ساحلی این مسیر به یکی از مسیرهای امن و حیاط خلوتی برای قاچاقچیان و سوداگران مرگ تبدیل شده است. گواه این مطلب آمار کشفیات ۳ نوع از انواع مواد مخدر آن استان است. با بررسی این آمار بنظر می‌رسد؛ قاچاقچیان با موقعیت جغرافیایی استان و خلاهای امنیتی آن آشنایی کامل دارند و این آشنایی، تبعات سوء امنیتی زیادی را برای استان هرزگان به ارمغان

آورده است. این مقاله در صدد یافتن پاسخ به این سؤال است که مهم‌ترین عوامل جغرافیائی مؤثر بر ورود مواد مخدر به استان هرمزگان کدام است؟

الف) ادبیات تحقیق

قاچاق: واژه قاچاق از کلمه ترکی قاچماق به معنی فرار کردن مشتق شده است (دهخدا، ۱۳۶۵: ۱۸ ج، ۲۸)؛ اما قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷، تعریفی در خصوص قاچاق مواد مخدر ارائه نکرده است؛ هر چند قانون‌گذار در مواد ۱۱، ۱۷، ۲۸، ۳۳، ۴۰، ۴۳ و ۴۴ از کلمه قاچاق استفاده نموده اما تعریف دقیق و مشخصی از این واژه به میان نیامده است. از سویی دیگر در همین قانون از اصطلاحات حمل، ترانزیت، وارد کردن، صادر کردن و ارسال نام برده شده که در واقع در عرف پلیسی از این اعمال تحت عنوان قاچاق مواد مخدر یاد می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت: به حمل، ترانزیت، وارد کردن، صادر کردن، ارسال و دریافت مواد مخدر به طور سازماندهی شده و با هدف توزیع و فروش بر خلاف قانون مبارزه با مواد مخدر، قاچاق مواد مخدر گفته می‌شود.

مواد مخدر: مخدر در لغت به معنای سست کننده، آن‌چه که باعث رخوت و خواب و سستی اعصاب می‌شود، دارای ویژگی تخریب‌کننده تعریف شده است (معین، ۱۳۸۵: ۲۸۲) و در اصطلاح عامیانه به کلیه مواد اعتیادآور با هر نوع اثر روی بدن گفته می‌شود.

جغرافیا: کلمه معرب از اصل یونانی ژئوگرافی است؛ مرکب از ژئو^۱ به معنی زمین و گرافی^۲ به معنی نوشتن و تشریح کردن که روی هم رفته معنی نگارش زمین است و می‌توان آن‌را چنین شرح داد و بیان کرد: تشریح دقیق و علمی وضع زمین، یا شرح وضع سطحی سیاره‌ای که بشر بر روی آن زندگی می‌کند (دهخدا، ۱۳۶۳: ۳۶ ج، ۷). جغرافیا به دو شاخه کلی جغرافیای طبیعی و جغرافیای انسانی تقسیم می‌شود که هر یک به نوبه خود به تجزیه و تحلیل پراکندگی عوامل طبیعی و انسانی می‌پردازد (شکویی، ۱۳۷۱: ۳۰).

عامل: به هر ویژگی فردی یا اجتماعی که در به وجود آمدن و شکل‌گیری و افزایش جرم نقش موثری ایفاء نماید، گفته می‌شود. (کی‌نظ، ۱۳۷۰: ۵۴)

منطقه ساحلی: تعاریف استفاده شده برای مناطق ساحلی نسبتاً گسترده و عمومی بوده و باید متناسب با نیازهای زمانی و مکانی موجود بازنگری شوند. بر این اساس، اصطلاحات و تعاریف مورد نیاز در منطقه ساحلی ایران به صورت زیر می‌باشند:

ژرفای بسته شدن پروفیل^۳: ژرفایی است که فرای آن تغییرات محسوسی در تراز پروفیل ساحلی (بستر دریا) ناشی از انتقال رسوب رخ نمی‌دهد. این ژرفا مرز بین ناحیه نزدیک ساحل^۴ و ناحیه فراساحل^۵ در نظر گرفته می‌شود.

نقطه شکست^۶: نقطه‌ای است که موج در آن‌جا پایداری خود را از دست داده و به اصطلاح می‌شکند. امواج در طبیعت بصورت نامنظم بوده و هر یک نقطه شکست متفاوتی دارند و در مجموع محدوده شکست موج را تشکیل می‌دهند.

خط بالاترین تراز آب: نشان دهنده بالاترین تراز است که آب بهنگام وقوع برکشند طوفان به آن می‌رسد و لذا به آن خط خطر^۷ نیز می‌توان گفت. به زمین‌های ماورای این خط، اراضی مشرف بر ساحل گفته می‌شود. مرز خشکی اراضی مشرف بر ساحل تا ماورای زمین‌هایی که نحوه استفاده از آن‌ها بر کیفیت منابع ساحلی تأثیر چشم‌گیر دارد ادامه می‌یابد. به‌غیر از آلاینده‌های نقطه‌ای،

1. Geo
2. Graphy
3. Depth of Closure
4. Nearshore Zone
5. Offshore zone
6. Breaking Point
7. Hazard Line

رودخانه‌ها و حوزه‌های آبریز آن‌ها مهم‌ترین سامانه‌ای هستند که از طریق آن‌ها فعالیت‌های صورت گرفته در اراضی مشرف بر ساحل بر منابع ساحلی تأثیر می‌گذارند. به این ترتیب اراضی مشرف بر ساحل تا مرز حوزه آبریز ادامه دارند هم‌چنین حدفاصل مابین خط خطر و خط تراز ژرفای بسته شدن پروفیل در این گزارش بعنوان نوار ساحلی شناخته می‌شود.

خور: به شاخه‌ای (محدوده نیمه بسته آب) از دریا گفته می‌شود که به خشکی داخل شده باشد. خور در حقیقت خلیج کوچک است. در ایران باستان خور ریشه نور و خوبی را دارد. بعضی خورها مدخل یک رودخانه به دریا هستند و در درون آن آب دریا به مقدار قابل توجهی توسط آب رودخانه یا آب شیرین رقیق می‌شود. این نوع خورها را اصطلاحاً خلیج دهانه‌ای می‌نامند.

استان: واحدی از تقسیمات کشوری با محدوده جغرافیائی معین است که از به هم پیوستن چند شهرستان هم‌جوار با توجه به موقعیت‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و طبیعی تشکیل می‌شود

مبانی نظری

بررسی‌های متکی بر روش علمی و مبتنی بر اصول آماری پیرامون محیط جغرافیائی و نقش آن در ارتکاب جرم یا ممانعت از وقوع آن برای اولین بار در نیمه دوم قرن نوزدهم مطرح گردید (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۲: ۸۲).

عمده دیدگاه‌های نظری معاصر در جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی جرم کف به بررسی جرم می‌پردازند و م‌کلن را به عنوان هسته اصلی تبیین در نظر دارند عبارت‌اند از:

دیدگاه اکولوژی (شیکاگو) (شایسته‌زین، ۱۳۸۷: ۱۴)؛ نظریه مکان‌های جرم‌خیز (شرمن، ۱۹۸۹: ۵۵-۲۷ به نقل از کلانتری، ۱۳۸۲: ۸۳)؛ ره‌کلفت فرصت (فلسون^۱ و کلارک^۲، ۱۹۹۸: ۴)؛ نظریه سفر مجرمانه (کلانتری، ۱۳۸۰: ۸۲-۸۴) ره‌کلفت پیشگویی م‌کلنی جرم (احمدآبادی و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۶۰)؛ نظریه فضای قابل دفاع (نومن، ۱۹۹۶: ۹).

بررسی نظریات مذکور نشان می‌دهد «ره‌کلفت پیشگویی م‌کلنی جرم»، «نظریه فضای قابل دفاع» و «رهیافت فرصت» می‌تواند مبنای مناسبی برای این تحقیق محسوب شود. این نظریات به شرح ذیل بیان شده است:

ره‌کلفت پیشگویی م‌کلنی جرم: دو ره‌کلفت کلی و عمده در بحث پیشگویی از جرم مطرح می‌باشد کف عبارت‌اند از پیشگویی بزه‌کلی از طریق طراحی محیطی^۱ به اختصار CPTED^۲ و پیشگویی وضعی^۳ از جرم^۴ به اختصار SPC^۴ وجه عمده این دو رویکرد در تکیه بر م‌کلن وقوع جرم، طراحی محیطی و مدیجت م‌کلن برای پیشگویی از جرم می‌باشد (احمدآبادی و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۶۰)

نظریه فضای قابل دفاع: این نظریه در سال ۱۹۷۲ توسط اسکار نیومن مطرح شد. این نظریه بر ویژگی‌های محیطی و همچنین انواع طراحی‌های محیطی و تأثیر آن بر رفتارهای مجرمانه تأکید دارد (شایسته‌زین، ۱۳۸۷: ۱۴).

نومن به این نتیجه رسیده کف میزان جرم و جنایت در م‌کلن و فضاهای منزوی شده کف به شکل بسط وضعی از بازرسی دقیق عمومی دور نگه داشته شده‌اند، در بالاترین حد است؛ و در م‌کلن‌هایی کف میزان بسط بالای از نظارت محلی وجود دارد میزان جرم و جنایت پایین‌تر است. برای نومن فضای قابل دفاع عبارت‌است از اصطلاحی جایگزینی برای طبعی از ساز و کتوها، مرزهای نمادین و واقعی کف مناطق نفوذ را تعیین‌کننده و فرصت‌های نظارت را بهبود می‌بخشد و این دو با هم ترکیب می‌شوند تا از این راه محیط در کنترل ساکنانش قرار گیرد (نومن، ۱۹۹۶: ۹).

1. felson
2. kelarc
3. Crim Prevention Through Environmental Design
4. Situational Precipitators of Crime

رهیافت فرصت: بر اساس این نظریه به صرف وجود بزه کار و بزه دیده جرم واقع نمی شود، بلکه باصدا فرصت و موقعیت مکانی مناسب برای ارتکاب جرم فراهم باشد. بر اساس این نظریه، برخی از موقعیت های مکانی برای ارتکاب جرم فرصت های بهتری را عرضه می کنند. این نظریه مدعی است که افزایش فرصت های ارتکاب جرم، احتمال وقوع آن را افزایش می دهد و بالعکس (پیشین).
جغرافیای جرم: آنچه تلاش شده تا در این تحقیق مورد کنکاش و بررسی قرار گیرد قاچاق یا جابجایی و حمل مواد مخدر به منظور توزیع آن موضوع قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷ و اصلاحیه های بعدی آن است.

نشانه برجسته قاچاق (چه کالا و چه مواد مخدر) عمل جابجایی، از نقطه ای به نقطه دیگر است. انتقال مواد مخدر از نقطه «الف» به نقطه «ب» بیان گر آن است که حرکت از یک مختصات جغرافیائی معلوم به یک نقطه و مکان مشخص دیگر صورت می پذیرد. در واقع این جرم با حرکت در محیط اتفاق می افتد بنابراین شناخت محیط و مکان های جغرافیائی که در مسیر حرکت طی می شود قطعاً ضروری و اجتناب ناپذیر است. این شناخت بی گمان از سوی قاچاقچیان و سوداگران مرگ به جهت تسهیل عبور خود به صورت کامل انجام می پذیرد و همواره تلاش آنان این است تا از ویژگی های جغرافیائی که می تواند به تسهیل عبور آنان بدون این که با مشکوک و یا مانعی برخورد نمایند کمک کند، بهره کافی را ببرند. در واقع به نظر می رسد در بحث قاچاق اولویت شناخت با عوامل جغرافیائی است چرا که اساساً این جابجایی در فضای مشخص و با بهره گیری از عوامل جغرافیائی واقع می گردد. به عنوان مثال فردی که از مرکز کشور به سمت یکی از جزایر جنوبی حرکت می کند در مسیر خود با عوارض متعدد جغرافیائی مواجه می گردد حتی در فرضی که از راه های مواصلاتی متعارف و اصلی نیز عبور نماید باز هم از یک عامل مشخص جغرافیائی استفاده نموده در این میان عوامل جغرافیائی طبیعی و انسانی در حرکت و به مقصد رسیدن فرد به وی کمک بسیاری می نمایند.

از سوی دیگر پلیس نیز بی شک در جهت مقابله با قاچاق مواد مخدر ناگزیر به شناخت مسیرهای تردد و نقاط حرکت قاچاقچیان از مبدا تا مقصد است و همان گونه که بیان شد حرکت در یک مسیر و در یک فضای جغرافیائی خاص مستلزم شناخت می باشد. عواملی که در این مسیر موجب تسهیل، تأخیر و یا منع و ایجاد مشکل در رسیدن به هدف است باید شناسایی شده و با اولویت بندی آن امکان کنترل و در اختیار گرفتن سیستم جابجایی مواد مخدر میسر خواهد شد.

پس برای مبارزه با پدیده ای که در بستر یک فضای جغرافیائی و با بهره گیری مستقیم و غیر مستقیم عوامل جغرافیائی واقع می گردد شناخت آن عوامل لازم و ضروری است. این عوامل مؤثر را اساساً می توان در دو گروه عوامل جغرافیائی طبیعی و عوامل جغرافیائی انسانی دسته بندی کرد.

ویژگی های طبیعی و انسانی استان هرمزگان

استان هرمزگان در جنوب ایران و در شمال تنگه هرمز واقع شده است. این استان با وسعتی حدود ۷۱۱۹۳ کیلومتر مربع معادل ۳/۴ درصد از مساحت کشور است که از شمال به استان کرمان و از جنوب به آب های خلیج فارس، دریای عمان و از شرق به استان سیستان و بلوچستان و از غرب به استان های بوشهر و فارس محدود شده است.

ویژگی های طبیعی: سرزمینی که امروزه هرمزگان نام دارد، از سه بخش متمایز از یک دیگر تشکیل شده است:

پهنه خشکی: بخشی از ناهمواری ها و پستی و بلندی های فلات ایران است که شامل کوه، بیابان، دشت، جلگه و رودهایی است که سرمنشأ برخی از آن ها در استان های فارس، کرمان و سیستان و بلوچستان می باشد.

گستره دریایی: استان هرمزگان در جوار دریای وسیعی قرار گرفته است که شامل دریای مکران (عمان)، تنگه هرمز و خلیج فارس می باشد. هر یک از این مناطق دارای شرایط خاص جغرافیائی، اقلیمی، تاریخی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، نظامی و استراتژیکی است.

حوزه آبی - خاکی: این حوزه شامل جزایری است که در خلیج فارس و محدوده تنگه هرمز قرار دارند، این جزایر جزء لاینفک خاک ایران و برخی از آن‌ها به لحاظ تقسیمات کشوری جزء خاک هرمزگان به شمار می‌آیند.

استان هرمزگان از نظر پستی و بلندی و ناهمواری‌ها به دو قسمت تقسیم می‌شود:

۱. مناطق کوهستانی کف بخش مهمی از ناحیه شمالی تنگه هرمز و قسمت شمال و مشرق میناب و بشارگرد را تشکیل می‌دهد. از کوه‌های بلند این استان می‌توان به کوه فارغان در شمال بندر عباس با ارتفاع ۳۲۶۷ متر، کوه شب با بلندی ۲۶۸۱ متر در شمال شرق شهرستان بجر لنگه، کوه گنو با ۲۴۴۷ متر بلندی در شمال بندر عباس و کوه بشارگرد در شمال شهرستان میناب اشاره کرد (بختیاری، ۱۳۸۰: ۱۲۴).

۲. ناحیه پست کف در تمام طول ساحل به موازات خلیج فارس و دریای عمان گسترده شده است.

ویژگی‌های انسانی: استان هرمزگان از دیرباز محل سکونت نخستین اجتماعات و گهواره فرهنگی کهنی است که نخستین حکومت‌ها، در کرانه‌های آن به وجود آمده است. در کرانه‌ها و جزایر، عرب‌ها، لرها، پارس‌ها و بلوچ‌ها و تیره‌های آمیخته به سر می‌برند. بر اساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵، جمعیت استان ۱۴۰۳۶۷۴ نفر می‌باشد که از این تعداد ۶۶۱۳۲۵ نفر ساکن شهرها و ۷۴۰۶۰۵ نفر ساکن مناطق روستایی و ۱۷۴۴ نفر غیرساکن می‌باشند. جمعیت در سطح استان یک‌سان توزیع نشده است. به طوری که بیش‌ترین جمعیت استان در شهرستان بندرعباس معادل ۳۶/۶ درصد کل و ۴۱/۷ درصد در شهرستان‌های بندر لنگه، قشم، میناب و رودان و ۲۱ درصد در شش شهرستان دیگر استقرار یافته‌اند. تراکم جمعیت در استان معادل ۲۰ نفر در هر کیلومتر مربع است که بالاترین آن مربوط به جزیره قشم با حدود ۶۱ نفر در کیلومتر مربع می‌باشد (سالنامه آماری استان هرمزگان، ۱۳۸۸: ۳۷).

شبکه راه‌های استان هرمزگان: دومین پروژه بزرگ راه آهن کشور بعد از راه آهن سراسری (بندر امام - بندر ترکمن) راه آهن بافق - بندر عباس به طول ۷۰۰ کیلومتر می‌باشد. با ساخته شدن این راه آهن علاوه بر اتصال شهرهای بافق، بندر عباس، معادن سنگ آهن گل‌گهر، مس سرچشمه، اسکله شهی رجایی و شهی باهنر نطنز به راه آهن سراسری پیوستند و ارتباط کشورهای تازه استقلال یافته از طریق این راه آهن به آب‌های آزاد بین‌المللی برقرار گردیده است.

حمل و نقل هوایی استان از طریق فرودگاه بندر عباس و فرودگاه‌های دیگر واقع در استان انجام می‌گردد. از حمل و نقل بار و مسافر به جزای متعلق به ایران در خلیج فارس و شرق نشین‌ها و سای کشورهای از طریق بنادر مهم این استان نظیر بندر عباس، بندر لنگه و بندر خمی صورت می‌گیرد. بندر شهی رجایی در ۳۰ کیلومتری غرب شهر بندر عباس قرار گرفته است. این بندر از لحاظ داشتن پایانه‌های مختلف و تاسیسات بندری نوین، کفیل است (صفوی، ۱۳۸۰: ۹۹).

ضمناً جاده آسفالت‌های از بندر عباس به استان فارس گشوده شده و از این طریق سای نقاط کشور را متصل می‌سازد.

- راه اصلی سری‌جان - شریاز کف‌فلوس را به بندر عباس متصل می‌کند؛
- راه ساحلی بندر عباس - بجر خمی - بندر لنگه - بندر بوشهر؛
- راه فرعی میناب - سری‌یک - جاسک؛
- راه اصلی بندر عباس - میناب؛
- راه فرعی داراب - بندر عباس؛
- راه آهن دو خطه بافق بندر عباس؛

فرضیه‌ها

فرضیه اول: قابلیت‌های طبیعی و بسترهای محیطی استان هرمزگان بر افزایش قاچاق مواد مخدر (ورود و خروج) در سال‌های اخیر مؤثر بوده است.

فرضیه دوم: مرزهای آبی بین‌المللی جنوب استان در خلیج فارس و دریای عمان از جاذبه‌های اصلی برای قاچاق مواد مخدر در استان هرمزگان است.

فرضیه سوم: اقدامات پیشگیری وضعی (احداث دیوار، کانال و ...) برای مبارزه با مواد مخدر در مرزهای شرقی کشور در سال‌های اخیر موجب تغییر مسیر انتقال مواد به سمت استان هرمزگان شده است.

فرضیه چهارم: وجود معابر طبیعی و زیرساخت‌های مناسب مواصلاتی و خلأهای انتظامی و امنیتی موجب افزایش قاچاق مواد مخدر در استان هرمزگان شده است.

روش

در این تحقیق نگارندگان ابتدا با تکیه بر سوابق شغلی و تجربی خویش در محدوده تحقیق و مبتنی بر بررسی‌های اسنادی و میدانی ۵۰ مورد از پرونده‌های کشف مواد مخدر در سه سال گذشته را به همراه آمار کشفیات انجام شده بررسی کردند و در ادامه با انتخاب ۱۰۰ نفر از دست‌اندرکاران مبارزه با مواد مخدر، خیرگان و صاحب‌نظران در سطح استان به عنوان جامعه آماری تحقیق به صورت تمام‌شمار با استفاده از روش پیمایش پرسشنامه‌ای حاوی ۲۱ سؤال پنج درجه‌ای در طیف لیکرت تهیه و توزیع گردیده است. سپس داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار اس. پی. اس. اس^۱ تجزیه و تحلیل شد، از تکنیک ضریب همبستگی پیرسون به منظور پذیرش یا رد فرضیه‌ها استفاده شده است.

یافته‌ها

الف) بررسی‌های اسنادی

بررسی آمارهای مربوط به کشف انواع مختلف مواد مخدر در طی سه سال گذشته در سطح استان حاکی از آن است که کشف انواع مواد مخدر در استان از میزان بالغ بر ۴۸ تن در سال ۱۳۹۰ به ۶۴ تن در سال ۱۳۹۱ و به رقم قریب به ۷۵ تن در سال ۱۳۹۲ افزایش داشته است. به عبارت بهتر میزان کشفیات رقمی بالغ بر ۵۶ درصد افزایش را نشان می‌دهد.^۲

جدول شماره ۱: میزان کشفیات مواد مخدر استان‌های همجوار هرمزگان در سال ۱۳۹۰

استان	تریاک	حشیش	هروئین	مرفین	شیشه	کراک	سایر	جمع کل
	(برحسب kg)	(برحسب kg)	(برحسب kg)	(برحسب kg)	(برحسب kg)	(برحسب kg)	(برحسب kg)	(برحسب kg)
سیستان و بلوچستان	۴۶۶۸۴	۶۷۲۳	۸۵۱	۵۰۱	۲۳	۵۱۶	۱۲۶	۵۵۴۲۴
کرمان	۴۵۲۹۵	۳۹۷۸	۸۶۶	۱۵۱۸	۱۴	۷۹۷	۷۰۰	۵۳۱۶۸
بوشهر	۱۷۸۳	۱۴۶۴	۱۹		۲۸	۶۰	۸	۳۳۶۲
هرمزگان	۴۶۰۷۸	۱۶۸۳	۴۲				۶۴۷	۴۸۴۵۰

1. spss

۲. آمارهای پلیس مبارزه با مواد مخدر فرماندهی انتظامی استان هرمزگان (معاونت عملیات)

جدول شماره ۲: میزان کشفیات مواد مخدر استان های همجوار هرمزگان در سال ۱۳۹۱

استان	تریاک (بر حسب kg)	حشیش (بر حسب kg)	هروئین (بر حسب kg)	مرفین (بر حسب kg)	شیشه (بر حسب kg)	کراک (بر حسب kg)	سایر (بر حسب kg)	جمع کل (بر حسب kg)
سیستان و بلوچستان	۴۴۴۷۸	۳۰۰۰	۶۷۵	۵۱۷	۵	۱۳۴	۱۷۳	۴۸۹۸۲
کرمان	۴۲۷۸۱	۳۸۶۹	۱۱۸۵	۳۲۸۳	۱۴	۶۷	۹۳۱	۵۲۱۳۰
بوشهر	۱۷۹۸	۱۰۰۰	۱۵		۵		۲۰	۲۸۳۸
هرمزگان	۵۲۲۴۶	۱۰۹۱۱	۷۳۷	۱۷۷			۱۷۲	۶۴۲۴۳

جدول شماره ۳: میزان کشفیات مواد مخدر استان های همجوار هرمزگان در سال ۱۳۹۲

استان	تریاک (بر حسب kg)	حشیش (بر حسب kg)	هروئین (بر حسب kg)	مرفین (بر حسب kg)	شیشه (بر حسب kg)	کراک (بر حسب kg)	سایر (بر حسب kg)	جمع کل (بر حسب kg)
سیستان و بلوچستان	۲۷۴۹۲	۴۸۷۹	۶۰۷	۶۲۱	۳۷	۵۶	۱۰۱۳۹	۴۳۸۳۱
کرمان	۷۲۲۴۱	۹۸۵۹	۲۲۹۶	۱۲۵۶	۱۳	۶	۶۰۱	۸۶۲۷۲
بوشهر	۸۲۲	۸۶۹	۴۷		۴	۴	۱۳	۱۷۵۹
هرمزگان	۶۹۸۷۹	۴۱۸۳	۲۴۶	۶۰			۵۷۲	۷۴۹۴۰

در مقابل کشفیات مواد مخدر در دو استان هم جوار هرمزگان از جمله سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۹۰ از رقمی بالغ بر ۵۵ تن به ۴۳ تن در سال ۱۳۹۲ کاهش یافته است. این ارقام در استان بوشهر نیز قابل توجه است. هم چنین بر اساس جدول فوق بیشترین میزان کشفیات مواد مخدر مربوط به تریاک است که از رقم ۴۶ تن در سال ۱۳۹۰ به رقم نزدیک به ۷۰ تن در سال ۱۳۹۲ رسیده است. هم چنین بررسی اطلاعات موجود در پرونده های معاونت پلیس مبارزه با مواد مخدر استان نشان می دهد: در بین ۱۳ شهرستان موجود در استان هرمزگان، شهرستان های واقع در شرق و شمال استان به ویژه شهرستان میناب که از شمال به کرمان و از جنوب با ساحل دریای عمان محدود است و شهرستان رودان و بستک بیشترین میزان کشفیات مواد مخدر در سطح استان را به خود اختصاص می دهند.

جدول شماره ۴: درصد کشفیات مواد مخدر در شهرستان های مختلف استان در فاصله سال های ۸۷ تا ۹۲

ردیف	شهرستان	سال ۹۲	سال ۹۱	سال ۹۰	سال ۸۹	سال ۸۸	سال ۸۷
۱	پ.م.م. مخدر استان	۳۲/۳۶	۵۳/۱۰	۳۷/۹۸	۳۲/۲۲	۱۶/۵۳	۳/۳۰
۲	بستک	۳/۸۰	۱۸/۴۸	۷/۳۰	۲/۹۶	۳/۴۵	۰/۰۶
۳	میناب	۲۲/۲۷	۸/۶۷	۱۲/۴۹	۲۳/۱۴	۳۲/۳۷	۳۲/۰۰
۴	جاسک	۳/۵۴	۷/۱۶	۶/۸۱	۵/۱۴	۵/۲۵	۱/۵۸
۵	خمیر	۳/۴۷	۴/۷۱	۵/۳۹	۱۰/۷۹	۴/۸۴	۱۲/۲۱
۶	بندر عباس	۵/۰۳	۳/۶۰	۷/۴۳	۶/۶۵	۱۷/۶۴	۲۱/۹۸
۷	رودان	۱۲/۱۶	۲/۳۵	۱۰/۹۲	۴/۱۴	۶/۸۹	۱۷/۵۳
۸	بندر لنگه	۶/۳۹	۱/۲۶	۴/۱۱	۴/۳۹	۳/۷۸	۳/۷۲
۹	حاجی آباد	۷/۵۶	۰/۶۴	۴/۵۴	۲/۴۵	۴/۲۴	۵/۵۷
۱۰	سایر شهرستان ها	۳/۴	۰/۰۳	۳/۱۳	۸/۱۳	۱/۷۱	-----

علاوه بر این، در بررسی سوابق موجود در پرونده‌های متهمین و قاچاقچیان دستگیر شده و اعترافات سرشبکه‌های فعال قاچاق مواد مخدر موارد، مسیرهای ذیل در اولویت حمل و ترانزیت مواد مخدر مدنظر بوده است:

۱. استفاده از مسیرهای دریایی مرزی مشترک و دریاهاى آزاد؛
 ۲. بهره‌گیری از مسیرهای زمینی صعب‌العبور کوهستانی و کم تردد و برخوردار از خلاهای امنیتی و انتظامی؛
 ۳. عبور از مسیرهای زمینی پر تردد اصلی استان با تکیه بر خلاهای امنیتی و انتظامی.
- روند سریع و قابل توجه کشفیات مواد مخدر در طول ۵ سال گذشته در استان هرمزگان را می‌توان نشانه‌ای بر تغییر رویه قاچاقچیان مواد مخدر و انتخاب مسیرهای این استان برای حمل و جابجایی مواد افیونی قلمداد کرد. علاوه بر این یافته‌های میدانی تحقیق نیز بر این مسئله تأکید دارد.

ب) بررسی‌های میدانی

طی تحقیق میدانی صورت پذیرفته از ۱۰۰ نفر از نجبگان و کارشناسان مبارزه با مواد مخدر استان هرمزگان، سؤالات ذیل در پرسشنامه‌ای ۵ گزینه‌ای طرح گردید. تعداد پاسخ‌دهندگان به هر سنجه برابر جدول شماره ۵ است.

جدول شماره ۵: نتایج به‌دست آمده از تکمیل پرسشنامه‌ها بین خبرگان و کارشناسان

ردیف	سؤال	ردیف	تعداد	درصد	ردیف
۱	آیا جرائم مربوط به موادمخدر در استان هرمزگان در سال‌های اخیر رو به افزایش بوده است؟	۴۰	۴۴	۱۵	۱
۲	آیا همسایگی استان هرمزگان و سیستان و بلوچستان موجب افزایش قاچاق موادمخدر در استان هرمزگان شده است؟	۶۱	۳۳	۵	۱
۳	افزایش قاچاق موادمخدر در استان هرمزگان، به علت موقعیت خوب ترانزیتی و مناسب این استان است؟	۴۵	۴۹	۶	۰
۴	آیا افزایش قاچاق موادمخدر در استان هرمزگان علت افزایش مصرف این مواد در استان است؟	۱۹	۳۹	۳۲	۸
۵	آیا استان هرمزگان محلی برای ترانزیت موادمخدر به سایر استان‌های کشور می‌باشد؟	۲۳	۳۵	۳۰	۱۱
۶	آیا استان هرمزگان محلی برای ترانزیت موادمخدر به سایر کشورها می‌باشد؟	۲۶	۴۲	۲۶	۸
۷	آیا موقعیت ساحلی استان هرمزگان موجب جذابیت آن برای ترانزیت موادمخدر از سوی قاچاقچیان شده است؟	۴۱	۳۷	۱۹	۳
۸	آیا کنترل ضعیف انتظامی در طول سواحل طولانی موجب توجه قاچاقچیان موادمخدر در این استان است؟	۳۴	۲۱	۳۶	۶
۹	امکان تخلیه و بارگیری در اسکله‌های غیر مجاز در طول سواحل طولانی استان تا چه حد موجب افزایش قاچاق موادمخدر در استان هرمزگان است؟	۴۹	۳۹	۱۲	۰
۱۰	سخن‌نگیری نیروی انتظامی و کنترل مرزهای شرقی کشور موجب تغییر مسیر قاچاق موادمخدر به استان هرمزگان شده است	۱۹	۶۵	۱۳	۳
۱۱	موقعیت مناسب سواحل استان جهت اختفا (خورها، جنگل‌های حراء و...) موجب توجه قاچاقچیان موادمخدر و افزایش آن در استان شده است.	۲۹	۵۷	۱۴	۰
۱۲	وجود عوارض طبیعی مانند کوهستان و بیابان و در واقع وضعیت توپوگرافی شرق هرمزگان در مسیر سیستان و بلوچستان به هرمزگان بر قاچاق مواد مخدر تأثیر دارد.	۳۵	۵۳	۸	۴

ردیف	سؤال	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱۳	وجود راه‌های دسترسی فرعی به موازات مسیرهای اصلی در سطح استان هرمزگان تا چه حد موجب تسهیل قاچاق مواد مخدر شده است؟	۴۴	۴۸	۷	۱	۰
۱۴	نبودن ابزارهای کنترلی و نظارتی و دوربین های هشداردهنده در مسیرهای وصولی آبی و خاکی به استان بر میزان قاچاق مواد مخدر مؤثر است.	۴۴	۴۵	۸	۲	۱
۱۵	تا چه حد با این موضوع موافقتی که شهرک‌های حاشیهای شرقی در شهر بندرعباس (شهرک توحید، آبشورک و...) محل مناسبی برای نگهداری و ترانزیت مواد مخدر است.	۳۱	۵۱	۱۵	۳	۰
۱۶	افزایش آمار بیکاری در استان تا چه حد موجب رواج و افزایش قاچاق مواد مخدر در استان هرمزگان شده است.	۲۶	۵۳	۲۱	۰	۰
۱۷	حضور جمعیت غیر بومی در استان بر قاچاق مواد مخدر تاثیر دارد.	۱۷	۵۱	۱۸	۱۲	۲
۱۸	عدم مخالفت علمای اهل تسنن با قاچاق بر میزان قاچاق مواد مخدر تأثیر گذار است.	۵	۳۹	۲۶	۲۵	۵
۱۹	فقر شدید اقتصادی و درآمد اندک مردم تا چه حد موجب رواج قاچاق مواد مخدر در سطح استان شده است.	۲۴	۳۹	۳۱	۴	۲
۲۰	ضعف اعتقادات مذهبی در بین مردم (اعم از شیعه و سنی) در سال های اخیر باعث افزایش قاچاق مواد مخدر شده است.	۱۶	۵۷	۱۹	۸	۰
۲۱	سود سرشار از فروش مواد مخدر بر افزایش قاچاق در استان هرمزگان تاثیر دارد.	۷۱	۱۹	۶	۴	۰
۲۲	حضور شهروندان سیستان و بلوچستان در استان بر میزان قاچاق مواد مخدر مؤثر است.	۳۹	۴۱	۱۶	۴	۰
۲۳	تردد شهروندان استان‌های مجاور به استان هرمزگان بر قاچاق مواد مخدر به استان تاثیر دارد.	۲۸	۴۴	۲۳	۵	۰

داده‌ها و اطلاعات به دست آمده از جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه، با به کارگیری نرم افزار اس. پی. اس. اس تحلیل شد و فرضیه‌ها مورد آزمون توار گرفت که نتایج حاصل به شرح ذیل است:

جدول ۶: آزمون فرضیه‌های تحقیق

ردیف	فرضیه	متغیرها	تعداد پاسخگویان	پاسخ صحیح	احتمال
۱	قابلیت‌های طبیعی و بسترهای محیطی بر قاچاق مواد مخدر (ورود و خروج) از طریق استان هرمزگان مؤثر می باشد.	قابلیت‌های طبیعی و بسترهای محیطی	۱۰۰	۰/۸۹۴	۰
		قاچاق مواد مخدر	۱۰۰		
۲	مرز آبی طولانی جنوب استان هرمزگان که بخش‌های بزرگی از خلیج فارس و دریای عمان و تنگه هرمز را در بر می‌گیرد جذاب‌ترین جغرافیای قاچاق مواد مخدر در استان هرمزگان می باشد.	مرز آبی استان هرمزگان	۱۰۰	۰/۷۴۲	۰/۰۰۱
		قاچاق مواد مخدر	۱۰۰		
۳	اقدامات پیشگیری‌انه و مبارزه با قاچاق مواد مخدر در مرزهای شرقی به ویژه در سال‌های اخیر موجب تغییر مسیری انتقال مواد مخدر به سمت سواحل استان هرمزگان شده است.	اقدامات پیشگیری‌انه در مرزهای شرقی	۱۰۰	۰/۴۸۵	۰/۰۰۲
		تغییر مسیر قاچاق مواد مخدر	۱۰۰		
۴	زیرساخت‌های مواصلاتی و خلاهای انتظامی موجب افزایش قاچاق مواد مخدر در استان هرمزگان شده است.	زیرساخت‌های مواصلاتی و خلاهای انتظامی	۱۰۰	۰/۸۲۱	۰/۰۰۰
		قاچاق مواد مخدر	۱۰۰		

نتایج به دست آمده مستند به تجزیه و تحلیل آماری نشان می دهد که:

الف) قابلیت های طبیعی و بسترهای محیطی استان با میزان قاچاق مواد مخدر (ورود و خروج) آن از طریق محدوده استان هرمزگان رابطه معناداری را نشان می دهد زیرا مقدار احتمال به دست آمده از این آزمون صفر است که از میزان سطح معناداری آزمون (۰/۰۵) کمتر بوده است.

ب) بین مرزهای طولانی بین المللی آبی استان به طول ۱۱۰۰ کیلومتر و قاچاق مواد مخدر از این استان با میزان ضریب همبستگی (۷۴/۲ درصد) رابطه معناداری وجود دارد زیرا سطح معناداری به دست آمده از این آزمون برابر با ۰/۰۰۱ می باشد و از (۰/۰۵) کمتر است.

ج) فرضیه سوم این تحقیق با میزان همبستگی (۰/۴۸۵) نشان می دهد که با احتمال به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین اقدامات پیشگیرانه وضعی در شرق و تغییر مسیر قاچاق به استان هرمزگان همبستگی وجود دارد و موجب تغییر مسیر انتقال به سمت دریا شده است.

د) بالاخره فرضیه چهارم این تحقیق یعنی رابطه بین زیرساخت های مواصلاتی و خلاهای امنیتی و انتظامی و تأثیر آن بر قاچاق مواد مخدر با ۸۲٪ همبستگی تأیید شده است.

بحث و نتیجه گیری

مهم ترین نتایج حاصل از این تحقیق عبارت است از:

۱. آمار کشفیات مواد مخدر در سطح استان هرمزگان به ویژه در طول ۵ سال گذشته به شکل نگران کننده ای روبه افزایش است؛ به ویژه تریاک و حشیش که هرکدام به ترتیب ۳/۵ و ۲/۵ برابر شده است که می تواند دلیلی بر تغییر مسیر ترانزیت مواد مخدر به این استان تلقی شود.

۲. آمار کشفیات مواد مخدر در سطح استان هرمزگان نیز در شهرهای شرقی استان به ویژه شهرستان ساحلی میناب و شهرهای شمالی رودان و بستک درصد بیشتری را به خود اختصاص می دهند.

۳. پیشگیری وضعی در سطح کلان در مرزهای شرقی (احداث دیوارهای بتونی و کانال های مرزی و ...) به منظور جلوگیری از ورود مواد مخدر و سخت گیری های به عمل آمده در استان سیستان و بلوچستان از یک طرف و قابلیت های طبیعی استان هرمزگان از سوی دیگر، موجب گردیده است که مطابق با اصل جابجایی در نظریات مختلف پیشگیری وضعی مجرمان از این محدوده به عنوان مسیر جایگزین استفاده کنند.

۴. آزمون فرضیات تحقیق نشان می دهد که میان عوامل جغرافیائی و قابلیت های محیطی استان و میزان قاچاق مواد مخدر رابطه معناداری وجود دارد. هم چنین مرزهای طولانی آبی بین المللی استان در جنوب با دریای عمان جاذبه قابل اتکایی برای قاچاقچیان و تغییر مسیر ترانزیت مواد مخدر محسوب می شود.

علاوه بر این ضعف در کنترل های امنیتی و وجود خلاهایی در همین رابطه موجب شده است که قاچاقچیان از آن بهره گیری کرده و اقدام به حمل و جابجایی مواد مخدر از مسیرهای مواصلاتی استان بنماید.

در این راستا پیشنهادهای ذیل ارائه می شود:

۱. استفاده از این شیوه برای مطالعه در سایر استان های کشور به منظور رویارویی و ارائه راه کارهای پیشگیرانه از جرم قاچاق مواد مخدر مبتنی بر نظریه انتخاب عقلانی.

۲. افزایش توانمندی نیروی انتظامی با استفاده از نرم‌افزارهای کنترل محیطی مانند R-S و GIS و آموزش کارکنان برای اشراف بیشتر بر حوزه‌های استحفاظی.
۳. تقویت یگان‌های دریابانی ناجا در طول نوار ساحلی به‌ویژه در شهرستان‌های میناب و جاسک و هم‌چنین تجهیز و تقویت ایستگاه‌های بازرسی شهید چغازردی در شهرستان میناب، فاریاب و رودان.
۴. ایجاد پست‌های دیدبانی و دوربین‌های ویژه در اطراف ایستگاه‌های بازرسی در مسیر جاده اصلی استان یعنی محور بندرعباس به سیرجان که بالغ بر ۶۰۰۰ کامیون سبک و سنگین روزانه از آن تردد می‌کنند به‌ویژه ایستگاه شهید میرزایی بندرعباس و نصب دستگاه اشعه ایکس^۱ در این قسمت.
۵. ایجاد بانک اطلاعاتی جامع از مجرمین سابقه‌دار بومی و غیربومی و تعامل با استان‌های هم‌جوار برای کنترل و نظارت بر آنان و همکاری‌های متقابل در سایر زمینه‌ها.
۶. پایش مستمر مسیر بندرعباس - ایسین - خمیر به طول ۸۰ کیلومتر که فاقد هرگونه مقر انتظامی است و احداث پاسگاه در نزدیکی پل فلزی این منطقه.

فهرست منابع

- احمد آبادی، زهره؛ صالحی هیکویی، مریم و احمد آبادی، علی. (۱۳۸۷). رابطه م کلفن و جرم: مطالعه آسریب شناسی گنم نتهای شهر تهران. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هفتم. شماره ۴. صص ۴۱-۲۹.
- بختیاری، مجید. (۱۳۸۰). راهنمای مفصل ایران، استان هرمزگان: جغرافیای تاریخی، طبیعی، اقتصادی. تهران: موسسه جغرافیائی و کاتوگرافی گیتاشناسی.
- پور احمد، احمد؛ رهنمایی، محمد تقوی و کلانتری، محسن. (۱۳۸۲). بررسی جغرافیای جرم در شهر تهران. فصلنامه پژوهش - های جغرافیایی. سال دوم. شماره ۴۴. صص ۱۲۸-۱۰۴.
- جعفریان، محمد حسن و شایسته زرین، امیر. (۱۳۸۷). شناسایی و تحلیل کانونهای جرم خیز شهر شهریار با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیائی. فصلنامه علوم انتظامی. سال دوم. شماره ۱ و ۲. صص ۹۷-۸۱.
- دهخدا، علی اکبر. (۱۳۶۵). لغت نامه دهخدا. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- رضوانی، محمدرضا؛ زارع، زهره؛ فرهادی، صامت و نیک سریت، مسعود. (۱۳۹۰). جغرافیای جرم در نواحی روستایی با تأکید بر سرقت دام در بخش چهار دولی شهرستان قروه. فصلنامه مطالعات مدییت انتظامی. سال ششم. شماره ۱. صص ۴۸-۳۳.
- شکویی، حسین. (۱۳۷۱). فلسفه جغرافیا. تهران: گیتاشناسی.
- صفوی، سجی. (۱۳۸۰). مقدمه‌ای بر جغرافیای نظامی ایران. تهران: دانشگاه امام حسین (ع).
- غنچی، علی. (۱۳۸۵). ژئوپولیتیک مواد مخدر (جنوب غرب آسیا - افغانستان، پاکستان، ایران). تهران: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، معاونت آموزش (ناجا).
- کلانتری، محسن. (۱۳۸۰). بررسی جغرافیای جرم و جنایت در مناطق شهر تهران. رساله دکتری (چاپ نشد). دانشگاه تهران.
- کلانتری، محسن و توکل، مهدی. (۱۳۸۶). شناسایی و تحلیلی کانونهای جرم خیز شهری. فصلنامه مطالعات پیشگویی از جرم. سال دوم. شماره ۲. صص ۱۷-۱.
- کی نظه مهدی. (۱۳۷۰). مبانی جرم شناسی. تهران: دانشگاه تهران.
- معاونت برنامه ریزی استانداری هرمزگان. (۱۳۸۸) سالنامه آماری استان هرمزگان. بندرعباس: دفتر کل آمار و اطلاعات معاونت برنامه ریزی استانداری هرمزگان.
- معین، محمد. (۱۳۷۱). فرهنگ فارسی. تهران: امیرکبیر.
- Felon,m,& Clark,r. v. (1998). Opportunity makes the thief pratical theory for crime prevention (police research paoyer,98). Londonhme office,policing and readucing crim braryreading pdf thief. Pdf.
- Newman,o,Creating. (1996). defensible space,Washington, DCUS Department if Housing urban devolpment.